

*Sayın Başkan, Değerli Meclis üyeleri, basınımızın değerli temsilcileri; hepinizi şahsım ve Yönetim Kurulu adına saygıyla selamlıyorum.*

*Değerli meclis üyeleri,*

*Geçen yıl bu aylarda başlayan kur atakları, ekonomide derinleşerek birçok makroekonomik değişken üzerinde olumsuz etkileri beraberinde getirmiştir. Kur atakları sonrası uygulamaya konulan reform paketleri bazı makroekonomik değişkenleri olumlu etkileyerek, dengelenme süreci başarılı bir şekilde işlerken, bazı makroekonomik değişkenlerde istenilen düzelme ve dengelenme süreci henüz sağlamış değildir. Jeopolitik ve politik risklerin daha da yoğunlaştığı bir dönemden geçiyoruz. Küresel ekonomide kur ve ticaret savaşlarının da etkisiyle her geçen gün artan yavaşlama ibareleri, diğer yandan ülkemizin içinde bulunduğu durgunlukla birlikte iç talepteki zayıflama, hem küresel boyutta hem de ülkemizde makroekonomik değişkenleri olumsuz yönde etkileyerek büyümeyi zayıflatmaktadır.*

*Reel sektör, mevcut ortamda, orta ve uzun vadeli bir plan yapmakta zorlanmaktadır. Özellikle son aylarda kurlarda kısmi bir dengelenme yaşanırken, bu hafta başında yeniden yukarı yönlü hareketler başladı. Kurdaki oynaklığın hala devam etmesi, yüksek enflasyon ve iç talepteki yetersizlik ve bunların ortaya çıkardığı belirsizlik ortamı reel sektörün yatırım iştahını her geçen gün azaltmaktadır.*

*Reel sektörün uzun ve orta vadeli ve dengeli bir strateji belirleyebilmesi için ekonomik istikrarın ve güvenin sağlanması yegâne şarttır.*

*Değerli Meclis Üyeleri,*

*Bu gelişmelere rağmen inşaat sektöründen güzel haberler aldık;*

*Uluslararası inşaat sektörü dergisi ENR (Engineering News Record) müteahhitlerin bir önceki yılda ülkeleri dışındaki faaliyetlerinden elde ettikleri gelirleri esas alarak yayımladığı “Dünyanın En Büyük 250 Uluslararası Müteahhidi” listesinin 2018 sonuçlarını açıkladı. ENR’ın hazırladığı analizdeki veriler, küresel ekonomik belirsizlikten en çok etkilenen sektörlerden olan inşaat sektöründe durgunluğun devam ettiğini ortaya koydu. ENR verilerine göre; 2018 yılında uluslararası inşaat pazarının büyüklüğü yalnızca %1’lik artışla 482,4 milyar ABD Doları’ndan 487,3 milyar ABD Doları’na çıktı. ENR’ın raporunda küresel inşaat sektörünün 2018 yılında zayıf bir performans gösterdiği belirtilirken; halen çeşitli fırsatlar barındırıyor da içinden geçtiğimiz dönemde başarısız olan çok sayıda büyük ölçekli uluslararası firma dikkate alındığında risklerin sürdüğüne işaret edildi. Raporda dünya liginde yer alan firmaların risklere temkinli yaklaşarak hedeflerini küçülttüklerine de dikkat çekildi.*

*Tüm bu zorluklara rağmen Türkiye listede 44 firma ile Çin’den sonra en çok firması olan ikinci ülke olarak geçen yılki yerini korumayı başardı. Listedeki Türk firmalarının toplam pazar payı ise aynı yıl için %4,6 oldu. Türk müteahhitlerinin bölgesel gelirlerdeki payı ana pazarlar olan Ortadoğu’da %9,7’den %10,4’e yükselirken, Asya’da %4’ten %2,1’e geriledi. Firmalarımızın pazar payı, Afrika’da çok değişmeyerek %5,6 olurken, Avrupa’da ise sınırlı artışla %7’ye ulaşıldı.*

*Büyük bir memnuniyetle ifade etmeliyim ki bu 44 firmanın 18 tanesi Ankara Sanayi Odası üyesi. İki firmamız da ASO Meclisinde temsil edilmektedir. (Kolin-Yenigün). Ben hem üyelerimizin, hem de listede yer alan diğer firmalarımızın kurucuları, yöneticileri ve tüm çalışanlarını tebrik ediyorum.*

*Bize büyük bir gurur yaşattılar. İnaniyorum ki müteahhitlik sektörümüz hem sayı olarak hem de iş hacmi olarak bizi birinciliğe de taşıyacaklar. Çok başarılı olduğumuz bu alanda bu hedefe ulaşmanın zor olmayacağını düşünüyor, tekrar tebrik ediyorum.*

*Değerli Meclis Üyeleri,*

*Bayramdan hemen önce Hazine ve Maliye Bakanımız Sayın Berat Albayrak odamızı ziyaret ederek yönetim kurulu toplantımıza katıldı. Kendisi bizleri dinlemeye geldiğini ifade etti ve ekonominin içinde bulunduğu durumla ilgili bilgi alışverişinde bulduk. Özellikle içinde bulunduğumuz durgunluk ortamından çıkışın, yani firmaların üretim gücünün korunması ve piyasaların işler hale gelebilmesi için kamunun reel sektöre sermaye niteliğinde kaynak aktarması gerektiğini kendisine belirttik. Bu çerçevede kendisine Japonya örneğini anlattık ve reel sektöre likidite sağlamak açısından daha önce bu ülkenin uygulamaya koyduğu bir model önerisinde bulduk.*

*Japon Merkez Bankası (Bank of Japan, kısaca BOJ) 4 Nisan 2013 tarihinde para politikasında, firmaların fiziki ve beşerî sermaye yatırımlarını aktif bir biçimde desteklemek amacıyla Borsa Yatırım Fonları (Exchange Trade Funds, ETF) ve Gayri Menkul Yatırım Ortaklıkları (GYO veya Real Estate Investment Trust, REIT) olarak bilinen menkul kıymetleri almaya başlamıştır. Japon Merkez Bankası bu operasyon ile temel olarak iki şeyi hedeflemektedir. Bunlardan ilki sermayenin maliyeti ile ekonomik büyüme arasındaki farkı kapatarak ekonomik büyümeyi canlandırmaktır. Bankanın diğer amacı ise aktif bir biçimde fiziki ve beşerî sermayeye yatırım yapan firmaları, onların hisse senetlerini alarak desteklemektir. Yani Japonya'daki uygulama Merkez Bankası'nın, belirlenen firmaların mevcut hisse senetlerinin alımı yönündedir. Bu uygulamada kaynaklar doğrudan üretime gittiğinden enflasyonist baskı sınırlı kalmaktadır. Sanayi, teknoloji, beşerî sermayesi ve yüksek katma değer yaratma imkânı kuvvetli olan firmaların, arz tarafı güçlendirilerek bir parasal genişleme sağlanmaktadır.*

*Amaç, Tobin q teorisinde sermayenin yenileme maliyetini düşürerek, firmaların daha az hisse satarak yatırım için daha fazla kaynak yaratma imkânı sağlamaktır. Merkez Bankası'nın, hisse senedi talebi; hisse senedi fiyatlarını yükselterek, firmaların sabit sermaye maliyetlerini aşağıya çekerek önemli bir kaynak yaratımı ortaya çıkaracaktır. Japonya'da ki bu uygulamanın ülkemizde birebir model olarak alınması, ülkemizde sermaye piyasasına kote şirket sayılarının çok düşük olması sebebiyle etkisi kısmı olabilir. Bu itibarla; Merkez Banka'mızın şirketlerimize ortak olarak dâhil olabileceği yeni mekanizmalar geliştirilmelidir. Örneğin, şirketlerin bankalara olan borçları Merkez Bankası tarafından satın alınarak, şirket ortağı haline gelebilir ve böylece mali yapısı güçlendirilmiş olur. Bir başka uygulama ise şirketlerin hisselerinin belirli bir oranda Merkez Bankası tarafından devir alınarak şirket sermayesinin güçlendirilmesi sağlanabilir. Merkez Bankası adete bir risk sermaye şirketi gibi çalışarak; teknolojik yapısı, pazar genişliği, ihracat potansiyeli gibi kabiliyetleri olan firmaların hızla büyümesini sağlamış olur. Merkez Bankası bu fonksiyonu doğrudan yapabileceği gibi tayin edeceği bir garantör banka vasıtasıyla da yapabilir.*

*Değerli Meclis Üyeleri,*

*Bazı ekonomik verilerle ilgili tespitlerimi de sizlerle paylaşmak istiyorum; Sanayi üretimi bir önceki yılın aynı ayına göre %3,9 oranında azaldı. Bu veri gelecek aylarda üretimdeki değişimin önemli belirleyicisidir. Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış rakamlara baktığımızda, imalat sanayi üretimi %4,3 düşüş kaydetmiş, ara mali üretiminde aylıkta %2,7, yıllıkta ise %8,1'lik bir düşüş söz konusudur. Sermaye mali üretiminde aylık %9,9 gibi ciddi bir düşüş söz konusu iken, yıllıkta ise %5,8 azalış gerçekleşmiştir.*

*Ara mali ve sermaye mali üretimde kullanılan ana girdidir, bunların azalması gelecek dönemde üretimin çok düşük seviyede kalacağı ve ekonomide durgunluğun devam edeceğini göstermektedir. 2 Eylül pazartesi günü ikinci çeyrek büyüme rakamları açıklanacak, sanayi üretim endeksi bu rakamın negatif olarak gerçekleşeceği ihtimallerini kuvvetlendiriyor.*

*Sanayide yaşanan daralma işsizlik rakamlarına olumsuz yönde yansımaktadır. İşsizlik hala ülkemizin en önemli gündem maddesi olmaya devam etmektedir. İşsizlik %12,8 seviyesine düşmesine rağmen, mevsim etkisinden arındırılmış işsizlik mayıs ayında %14 seviyesine yükseldi. Mevsimsel etkilerden arındırılmış işsizlik 14 aydır artmaya devam ediyor. 15-24 yaş arası genç işsizlik oranı 5,5 puan artarak %23,3 seviyesine geldi. Ne eğitimde ne işte olanların oranı geçen yıl 21,9 iken bu yıl %24 seviyesine yükselmiştir. İşsizlik rakamlarındaki artış toplam talepte düşüğe neden olmakta, bu da reel sektörün üretimini etkilemektedir.*

*Sanayideki daralmaya bağlı olarak gelir artışının bozulması ekonomide kısır döngüye neden olmaktadır. Gelir dağılımındaki bozulma ve gelirdeki azalış iç talebi olumsuz yönde etkilemektedir. Sanayide de iç taleple birlikte yaşanan daralma, stagflasyon riskini beraberinde getirecektir.*

*Bu durum ve gelişmeler önümüzdeki dönemde de ülke ekonomisinde yavaşlamanın devam edeceğinin en önemli öncü sinyalidir. Sanayi üretiminde ve işsizlikle birlikte iç talepteki azalışın, kur ve faizin yukarı yönlü olmasına neden olacağı unutulmamalıdır.*

*Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE), temmuzda aylık bazda yüzde 1,36 artarken, Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi (Yİ-ÜFE) yüzde 0,99 düşüş gösterdi. Yıllık enflasyon tüketici fiyatlarında yüzde 16,65, yurt içi üretici fiyatlarında yüzde 21,66 oldu. Enflasyon çift haneli rakamlarda devam ettiği sürece hem kur da hem de faizlerde yukarı yönlü bir hareketin olabileceği unutulmamalıdır.*

*Esas olan enflasyonda kalıcı bir düşüşün sağlanmasıdır. Bunu gerçekleştirebilmek için öncelikli olarak gıda enflasyonuna odaklanması, bu çerçevede milli bir tarım politikası ile birlikte tarım ve hayvancılıkta yapısal reformların teşvik ve uygulamaya konulması gerekmektedir. Daha da önemlisi, sanayide yerli üretimi teşvik eden, katma değerli, yüksek teknolojiyi destekleyen bir büyüme modeline ivedi bir şekilde geçilmesi gerekir.*

*Cari işlemler açığı, bir önceki yılın Haziran ayına göre 2.471 milyon ABD doları azalarak 548 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Bunun sonucunda, on iki aylık cari işlemler hesabı 538 milyon ABD doları fazla vermiştir. Cari açığın fazlaya dönüşmesi, döviz talebini azalttığından önemli bir avantajdır. Lakin daha önemlisi üretimde ithal bağımlılığının azaltılmasıdır. Bu da başta işsizlik olmak üzere pek çok sorunun çözülmesinde etkili olacaktır. Cari açığı iyileşme ihracat artışından değil üretimsizlikten kaynaklanmaktadır. Mevcut durum ithalatın artmasını engellerken büyüme aşağı yönlü gerçekleşmektedir. İhracat rakamları artarken, iç talepte ciddi azalma var.*

*İç talepteki daralma ile birlikte, son aylarda büyümenin lokomotifi olan ihracat rakamlarında da bir zayıflama söz konusu. İhraç ettiğimiz ürünlerin ortalama kilogram fiyatı 1,15 dolar seviyesine kadar düştü. Aslında beş yıl öncesinde bu rakam 1,7 dolar seviyesinde idi. Kg fiyatında %10'luk bir artış ekonomide 18 milyar dolarlık ek bir kaynak girişi sağlamaktadır. Diğer ihracat potansiyeli yüksek ülkelerle karşılaştığımızda oldukça düşük seviyede kalıyoruz. Bu yüzden ihracat kg fiyatının arttırılabilmesi için, inovasyona dayalı ürünler üreterek, küresel piyasalarda tercih edilebilmeliyiz. Teknolojik inovasyon açısından gelişmekte olan ülkelerin uygulayacağı politikalar, hem mevcut konumlarını korumalarında hem de gelişmiş ülke kategorisine yükselmelerinde önem arz etmektedir.*

*Değerli Meclis Üyeleri,*

*Ekonomideki umut verici gelişmeler ise tüketici güven endeksi, reel kesim güven endeksi ve kapasite kullanım oranının artmasıdır. Umuyorum ki bu olumlu gelişmeler, diğer makroekonomik değişkenleri de olumlu yönde etkileyip ekonomimiz hızlı bir iyileşme sürecine girsin.*

*Diğer taraftan, reel sektörün toplam borcunun milli hasılaya oranı 10 yılda 3 katına çıkarak, %75 seviyelerine kadar yükselmiş durumda. Özel sektörün yüksek borçluluk rasyosu finansal istikrarı olumsuz yönde etkilerken, gelecek yıllarda sürdürülebilir bir büyüme için gerekli olan yatırımların yapılmasını engellemekte, bu durum da ekonominin istihdam yaratma kapasitesini olumsuz yönde etkilemektedir.*

*Yaşamış olduğumuz tecrübeler gösteriyor ki, yerli ve milli üretim yapılması gerekliliği kesinlikle ciddi bir biçimde üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Dışarıdan ithal edilen hammadde veya yarı mamullerle yapılan üretim sonucunda gerçekleşen ihracat, ülkemiz ekonomisine katma değer yaratma noktasında yetersiz kalmaktadır.*

*Yapım işlerinde yer alan müteahhit firmaların makine parkları ile kullanacakları malzemelerin yerli olmasına dikkat edilmesi önemli katkılar sağlayacaktır. Bu konuda çaba gösteren firmalara avantaj ve öncelik sağlanmasının, ülke ekonomisinin yerleşmesi açısından önemli bir fırsat yaratacağı düşüncesindeyim.*

*Değerli Meclis Üyeleri,*

*Maalesef ülkemizde yıllardır yaşanan ve özellikle geçtiğimiz haftalarda tekrar gündeme gelen kadına şiddet konusunda birkaç şey söylemek istiyorum. Öncelikle bu tür saldırıları ben de şiddetle kınıyorum. Bunları önlemenin yollarından birinin de kadın istihdam oranlarının arttırılması olduğunu düşünüyorum. Erkeklerin 4'de 3'ü istihdama katılırken, bu oran kadınlarda 3'de 1'de seviyesindedir. Kadınların istihdama katılım oranlarının arttırılması, bu tür olayların yaşanmasını kısmen de olsa etkileyecektir diye düşünüyorum.*

*Değerli Meclis Üyeleri*

*Sözlerime son vermeden önce Kurtuluş Savaşımızı, tarihte eşi benzeri görülmemiş bir zaferle taçlandıran, her aşaması vatanseverlik ve kahramanlık destanlarıyla dolu 30 Ağustos Zaferi'nin 97. Yıl dönümünü kutluyor, bu zaferi bize armağan eden başta Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşları olmak üzere tüm şehitlerimizi ve kahramanlarımızı saygı, minnet ve şükranla anıyorum.*

*Sözlerime burada son veriyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum.*